

Koncepcja kształcenia i programy studiów współczesnej filologii romańskiej

1. Ogólne założenia dotyczące kształcenia, czyli filozofia Instytutu

Wchodzący w skład Wydziału Neofilologii Uniwersytetu Warszawskiego Instytut Romanistyki (dalej: Instytut) jest jednym z najstarszych europejskich ośrodków naukowo-dydaktycznych, który prowadzi badania oraz kształci studentów w zakresie języka francuskiego, literatury i kultury francuskojęzycznego obszaru językowego, językoznawstwa francuskiego, przekładoznawstwa i dydaktyki języków obcych na kierunku *filologia romańska*.

Corocznie rekrutowanych jest łącznie około 150 studentów (studia licencjackie i magisterskie), którzy podejmują studia na jednej z wymienionych niżej ścieżek kształcenia:

- studia licencjackie dla studentów, którzy nie znają języka francuskiego (*Język francuski od podstaw*); tzw. ścieżkę P prowadzimy w Instytucie od 2010 roku i cieszy się ona dużą popularnością – średnio odnotowujemy 5–6 kandydatów na jedno miejsce (2018 r. – 5,1; 2017 r. – 4,8; 2016 r. – 4,3; 2015 r. – 6,6; 2014 r. – 6,9); studia te są prowadzone w formie stacjonarnej (studia dzienne) i niestacjonarnej (studia wieczorowe);
- studia licencjackie dla studentów ze znajomością języka francuskiego (*Język francuski zaawansowany*); ta ścieżka jest skierowana

do studentów, którzy zdali egzamin maturalny z języka francuskiego³ – odnotowujemy na niej 2–3 kandydatów na jedno miejsce (2018 r. – 3,1; 2017 r. – 2,4; 2016 r. – 2,3; 2015 r. – 2,5; 2014 r. – 2,3), w jej ramach można zdobyć uprawnienia nauczycielskie;

- studia magisterskie z modułem przekładowym; ta ścieżka jest skierowana do studentów zainteresowanych pracą w zawodzie tłumacza (kandydaci poddawani są dodatkowej, wewnętrznej rekrutacji);
- studia magisterskie z modułem metodycznym; ta ścieżka jest skierowana do studentów kontynuujących przygotowanie do wykonywania zawodu nauczyciela;
- studia magisterskie z modułem ogólnym; te studia realizowane są w trybie dziennym i zaocznym.

Koncepcja kształcenia promowana przez Instytut opiera się na przeświadczeniu, że – pomimo pojawiających się w opinii publicznej głosów sceptycyzmu – studia filologiczne współgrają z potrzebami współczesnego świata oraz przygotowują absolwentów do podejmowania różnorodnych i różnorodnych wyzwań społecznych, zawodowych czy naukowych. Pozwalają bowiem rozwijać kompetencje i postawy uniwersalne – intelektualną elastyczność, otwartość na drugiego człowieka, otwartość na różnice kulturowe i pokonywanie etnocentryzmu, który niesłusznie zakłada, że własna kultura jest wyjątkowo wartościowa czy wręcz wybrana. Misją pracowników Instytutu jest kształcenie otwartych i ciekawych świata absolwentów, którzy dzięki zdobytej wiedzy i wykształconym umiejętnościom odnajdą się w wielu kontekstach społecznych, zawodowych i naukowych w środowiskach wielokulturowych. Osiągnięcie tych rezultatów jest możliwe dzięki stałej refleksji i podejmowaniu wielopłaszczyznowych poczynań w zakresie kształcenia i wspomagania studentów oraz kadry. Należą do nich, między innymi, następujące działania:

- stałe monitorowanie realizacji programów studiów i, w razie potrzeby, dokonywanie zmian w ofercie przedmiotowej oraz przekazywanych treściach, w tym włączanie w proces planowania

³ Na poziomie podstawowym (przelicznik 0,7) lub rozszerzonym (przelicznik 1).

wykładowców i studentów; trzeba zauważyć, że pracownicy Instytutu są autorami wielu artykułów naukowych na temat kształcenia studentów filologii romańskiej, w tym studentów Instytutu (np. Ciostek, 2015; Dryjańska, 2019 (w druku); Ducourtioux, 2015, 2016a, 2016b, 2017; Dutka-Mańkowska, 2006, 2011, 2016; Kostro, 2010; Kucharczyk, 2017; Kucharczyk i Smuk, 2013, 2015; Kucharczyk i Szymankiewicz, 2015, 2016; Okęcka, 2013; Pilecka, 2008a, 2008b; Smuk, 2015, 2017, 2018; Sokołowicz, 2014, 2015; Sujeczka-Zajac, 2010, 2011; Szymankiewicz, 2010, 2014a, 2014b, 2015a, 2015b; Szymankiewicz i Kucharczyk, 2016; Wróblewska-Pawlak i Okęcka, 2000)⁴;

- uwzględnianie w programach studiów przedmiotów i zagadnień odzwierciedlających bieżące potrzeby społeczne i gospodarcze, takie jak interdyscyplinarne ujmowanie treści kształcenia, rozszerzanie wiedzy o współczesnej kulturze francuskiej i frankofońskiej, doskonalenie biegłości w zakresie specjalistycznych odmian języka francuskiego, kształcenie w dziedzinie lingwistyki komputerowej lub tzw. inżynierii kulturowej;
- wprowadzanie dużej elastyczności w planie studiów w postaci zwiększonej liczby przedmiotów do wyboru – na studiach licencjackich 48–51% ogółu zajęć stanowią zajęcia do wyboru, na studiach magisterskich aż 80%;
- istotne zmniejszenie liczby zajęć prowadzonych tzw. tokiem podającym na rzecz innych form, umożliwiających bezpośredni kontakt i dialog z prowadzącym oraz doskonalenie umiejętności. Na przykład zmiana ta odnosi się do zajęć przygotowujących do wykonywania zawodu nauczyciela, w przypadku których już kilka lat temu w ogóle zrezygnowano z wykładów i zastąpiono

⁴ Pełne dane bibliograficzne pozycji przytoczonych w Rozdziale 1. są podane w porządku alfabetycznym w części Bibliografia. Natomiast w Rozdziałach 2. i 3. pojawiają się również pełne opisy bibliograficzne publikacji (publikacje pokonferencyjne, najważniejsze publikacje pracowników i in.), które nie zostały zamieszczone w końcowej Bibliografii. Zgodnie z naszą oceną wkomponowanie tytułów w tekst ciągły jest w tym przypadku uzasadnione merytorycznie, ponieważ tytuły te ilustrują rozpiętość i różnorodność zainteresowań naukowych pracowników Instytutu.

je konwersatoriami i warsztatami. Od roku akademickiego 2017/2018 transformacje dotyczą też zajęć z literatury – w tym przypadku liczba godzin wykładów została zredukowana o połowę, a zwiększona została liczba zajęć konwersatoryjnych, realizowanych w mniejszych grupach;

- integrowanie dorobku z różnych dyscyplin naukowych, co znajduje odbicie w nazwach przedmiotów i w tematyce zajęć – dotyczy to, między innymi, zajęć poświęconych socjolingwistyce, psycholingwistyce, socjokrytyce, frankofońskiemu rynkowi wydawniczemu, związkom literatury ze sztuką, kulturze popularnej, kwestiom tożsamości kulturowej i społecznej, psychologicznym aspektom uczenia się, wyzwaniom różnokulturowości i różnojęzyczności itd.;
- ściśle powiązanie treści przedmiotów z prowadzonymi przez pracowników badaniami, co umożliwia dostęp do najnowocześniejszego stanu wiedzy, a na studiach magisterskich uczestnictwo w badaniach. Poniżej podano przykłady takich konwersatoriów, seminariów i wykładów monograficznych:
 - *Analiza interakcji – od socjolingwistyki do analizy dyskursu* (dr hab. Monika Kostro)
 - *Człowiek, miejsce i tożsamość we francuskojęzycznej literaturze belgijskiej (XIX–XXI w.)* (dr hab. Judyta Zbierska-Mościcka)
 - *Czynniki indywidualne w nauce języków obcych – perspektywa badacza* (dr hab. Maciej Smuk)
 - *Dyskurs społecznie zaangażowany we francuskiej przestrzeni publicznej* (prof. ucz. dr hab. Elżbieta Pachocińska)
 - *Francuska proza narracyjna po 1980 roku* (dr Wiesław Kroker)
 - *Frazeologia porównawcza w badaniach korpusowych* (dr hab. Ewa Pilecka)
 - *Funkcjonowanie konektorów w dyskursie* (prof. ucz. dr hab. Anna Kieliszczyk)
 - *Historia nowoczesności* (dr Wiesław Kroker)
 - *Język – historia – tożsamość. Wprowadzenie do francuskojęzycznej prozy Maghrebu* (dr Małgorzata Sokołowicz)
 - *Język i tożsamość* (dr Magdalena Grycan)
 - *Kobieta w literaturze i kulturze Francji na przestrzeni wieków* (dr hab. Monika Malinowska)
 - *Kulturalny Paryż XIX–XX w.* (dr Dariusz Krawczyk)

- *Kwantyfikacja i intensyfikacja we współczesnym języku francuskim* (dr hab. Małgorzata Izert)
- *Literackie przetworzenia początku Księgi Rodzaju w poezji francuskiej XVI–XX w.* (prof. ucz. dr hab. Izabella Zatorska)
- *Literatura frankofońskich Ameryk: zagadnienia transkulturowości i metysażu* (prof. dr hab. Józef Kwaterko)
- *Literatura małgaska w języku francuskim – tradycja i (po?)nowoczesność (XX–XXI w.)* (prof. ucz. dr hab. Izabella Zatorska)
- *Literatura, muzyka i malarstwo – o pokrewieństwie sztuk w XIX wieku* (dr Anna Opiela-Mrozik)
- *Ludzie, instytucje, wydarzenia – symbole historii i kultury francuskiej w XVII w.* (dr hab. Monika Kulesza)
- *Między Scyllą a Charybdą: o podejściach mediacyjnych w glotto-dydaktyce* (prof. dr hab. Jolanta Sujecka-Zajęc)
- *Mity i archetypy w literaturze* (dr hab. Marcin Klik)
- *Muzyka i muzyczność w literaturze francuskiej XIX i XX wieku* (dr Anna Opiela-Mrozik)
- *Nieznany Nowy Świat i egzotyczny Orient w relacjach szesnastowiecznych i siedemnastowiecznych podróżników francuskich* (dr Dorota Szeliga)
- *Podróżowanie jako odkrywanie (siebie). Literatura i malarstwo podróżnicze (XVIII–XX w.)* (dr Małgorzata Sokołowicz)
- *Renesans, barok, klasycyzm – historia literatury i kultury francuskiej* (dr Dorota Szeliga)
- *Salony artystyczne – od Diderota do Apollinaire’a* (prof. dr hab. Remigiusz Forycki)
- *Spółczesność i literatura Kanady francuskiej* (prof. dr hab. Józef Kwaterko)
- *Spółczesność we francuskiej kinematografii* (dr Magdalena Grycan)
- *Umiejętność uczenia się* (prof. dr hab. Jolanta Sujecka-Zajęc)
- *Warunki kształtowania się tożsamości w belgijskiej powieści kobiet (1965–2012)* (dr hab. Judyta Zbierska-Mościcka)
- *Wprowadzenie do francuskiej kultury popularnej* (dr Dariusz Krawczyk)
- *Współczesne słowotwórstwo polskie i francuskie* (dr Wanda Fiąłkowska)

- *Wydarzenia: dyskursywna konstrukcja znaczenia w mediach francuskich* (prof. ucz. dr hab. Elżbieta Pachocińska)
- *Z zagadnień relatywizmu językowego (na przykładzie kolokacji w języku polskim i francuskim)* (dr hab. Ewa Pilecka)
- *Związki literatury i sztuki we francuskojęzycznej literaturze belgijskiej XIX–XX w.* (dr hab. Judyta Zbierska-Mościcka);
- stosowanie nowych metod i narzędzi dydaktycznych, a także nowoczesnych technologii, w tym wykorzystywanie platform Moodle i Spiral Connect w rozwijaniu u studentów kompetencji językowych, kulturowych i dydaktycznych, na przykład podczas praktyk pedagogicznych i wybranych modułów *Praktycznej nauki języka francuskiego*, które są prowadzone w formie zarówno e-learningu, jak również hybrydowych technik kształcenia (*blended learning*), łączących bezpośredni kontakt z prowadzącym z aktywnościami zarówno na platformie on-line, jak i na zajęciach z *Historii i kultury Francji*;
- poddawanie stałej refleksji form ewaluacji procesu kształcenia – mowa tu o wstępnej diagnostyce oczekiwań związanych ze studiami, wstępnej ocenie kompetencji językowych studentów, modyfikacjach w zakresie doboru narzędzi ocen cząstkowych, regularnym monitorowaniu formuły zaliczeń i egzaminów końcowych oraz udziału różnych komponentów w ocenie końcowej itd.;
- zachęcanie do krajowej i międzynarodowej mobilności studentów poprzez porozumienia i umowy z ośrodkami akademickimi – 20–30 studentów rocznie korzysta z tej możliwości (program MOST, Erasmus+, inne stypendia);
- prowadzenie zajęć przez kompetentną oraz zaangażowaną kadre pracowników i współpracowników Instytutu, którzy są rozpoznawalnymi w kraju i za granicą specjalistami w nauczanej dyscyplinie; warto dodać, że wśród pracowników są również absolwenci co najmniej dwóch (a nawet trzech) różnych kierunków i osoby wyróżnione nagrodami za działalność naukową i dydaktyczną; umożliwianie pracy pod kierunkiem wybitnych specjalistów z zagranicznych ośrodków akademickich w ramach programu Erasmus+, a także poprzez indywidualne zaproszenia dla profesorów wizytujących z dyscypliny językoznawstwo, literaturoznawstwo i glottodydaktyka, realizujących każdy po 60 godzin zajęć; od

kilku lat gościmy rocznie troje *visiting professors* – w ciągu ostatnich dwóch lat byli to pracownicy Uniwersytetu Autonomicznego w Barcelonie, Uniwersytetu Kraju Saary w Saarbrücken, Uniwersytetu w Poitiers, Uniwersytetu Arystotelesa w Salonikach i Uniwersytetu Paris Nanterre;

- wprowadzanie ułatwień w studiowaniu dla osób, które ze względów zdrowotnych, rodzinnych lub zawodowych tego potrzebują;
- wspieranie rozwoju tzw. kompetencji kluczowych (*key competencies*) studentów, takich jak elastyczność poznawcza, kreatywność, kultura osobista, odpowiedzialność, otwartość na różnice osobnicze i kulturowe, umiejętność argumentacji itd.;
- wspieranie rozwoju umiejętności uczenia się (*ability to learn/savoir-apprendre*) – w programach studiów znajduje się przedmiot dotyczący tej problematyki, poza tym pracownicy Instytutu prowadzą warsztaty dla studentów poświęcone rozwijaniu samoświadomości z perspektywy uczenia się i optymalnego planowania własnej ścieżki edukacyjnej;
- rozwijanie kompetencji społecznych studentów poprzez zachęcanie ich do zwiększonej aktywności organizacyjnej, a także stwarzanie warunków do swobodnego rozwoju wszelkich form samorządności;
- zapewnianie dostępu do najnowszych publikacji z dyscyplin będących przedmiotem kształcenia poprzez regularne uzupełnianie zasobów biblioteki oraz zachęcanie studentów do korzystania ze zbiorów bibliotek UW i innych bibliotek warszawskich; wzbogacanie zbiorów o książki wybrane i zaproponowane przez samych studentów;
- zachęcanie studentów do prowadzenia własnych badań i wybrania ścieżki naukowej w przyszłości, a także wspieranie logistycznie, organizacyjnie i naukowo studenckich inicjatyw w tej dziedzinie;
- zapewnianie studentom możliwości odbywania studiów w nowoczesnym, przestronnym i doskonale wyposażonym budynku, zaprojektowanym specjalnie dla potrzeb wydziałów językowych, a pracownikom – możliwości skutecznej pracy naukowej i przygotowania zajęć dydaktycznych przy indywidualnych stanowiskach pracy;
- wspieranie jakości pracy dydaktycznej kadry poprzez organizację szkoleń z zakresu dydaktyki szkoły wyższej, czego przykładem

może być nawiązanie współpracy ze Szkołą Edukacji Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności i UW, w ramach której odbyły się warsztaty dotyczące przekazywania informacji zwrotnej i pracy z tekstem literackim w dydaktyce akademickiej; finansowanie lub dofinansowanie udziału w zagranicznych szkoleniach, a także od roku 2018 promowanie dobrych praktyk dydaktycznych poprzez wyróżnienie najlepiej ocenianych wykładowców i wprowadzenie koleżeńskich obserwacji zajęć;

- kierowanie większej liczby zajęć do wszystkich studentów UW (tzw. przedmioty ogólnouniwersyteckie), co pozwala z jednej strony – popularyzować kulturę francuskojęzyczną, z drugiej – promować działalność naukową i dydaktyczną Instytutu.

2. Koncepcja kształcenia w odniesieniu do różnych dyscyplin

Rozwijanie kompetencji lingwistycznych i komunikacyjnych w języku francuskim to, tradycyjnie, główny punkt kształcenia na kierunku *filologia romańska*. Założenia przyjęte podczas refleksji o koncepcji kształcenia w Instytucie umożliwiają studentom zdobycie znajomości języka francuskiego w zakresie różnych umiejętności:

- na poziomie C1 *Europejskiego systemu opisu kształcenia językowego* w przypadku studiów licencjackich;
- na poziomie C2 *Europejskiego systemu opisu kształcenia językowego* w przypadku studiów magisterskich.

Studenci mogą również zdobyć podstawowe umiejętności w zakresie posługiwania się wybranymi specjalistycznymi odmianami języka francuskiego (np. język handlowy, język dyplomacji, język nauk przyrodniczych, język gastronomii). Rozwój kompetencji językowych jest obiektem szczególnej uwagi podczas planowania i ewaluacji nauczania, czego potwierdzeniem jest wręcz rekordowa liczba godzin zajęć z języka francuskiego:

- na studiach licencjackich – od 870 godzin dla studentów grup zaawansowanych do 1020 godzin dla studentów grup początkujących;